

Justitiedepartementet
Enheten för immaterialrätt och transporträtt

Yttrande över betänkandet Grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott (SOU 2018:6)

Sammanfattning

I allt väsentligt tillstyrker Åklagarmyndigheten utredningens förslag och delar de bedömningar som redovisas i betänkandet. I några avseenden har myndigheten dock synpunkter och kommentarer. Synpunkterna lämnas med utgångspunkt främst i de intressen som Åklagarmyndigheten har att beakta.

Skärpta straff för allvarliga intrång (avsnitt 4 samt författningskommentaren)

Straffskalorna behöver skärpas

Åklagarmyndigheten instämmer i utredningens bedömningar och slutsatser och vill framhålla följande.

Det är angeläget att allvarliga fall av intrång i upphovsrätt och varumärkesrätt kan leda till straff som står i proportion till brottets allvar. I likhet med utredningen anser Åklagarmyndigheten att nuvarande straffskala inte medger detta. Upphovsrätts- och varumärkesintrång kan numera – framförallt till följd av samhälls- och teknikutvecklingen – begås på helt andra sätt och i annan omfattning än tidigare, med mycket kännbara skadeverkningar och möjlighet till stora vinster som följd. Således finns det, även enligt Åklagarmyndighetens uppfattning, behov av att skärpa straffskalan för allvarliga brott mot upphovsrättslagen respektive varumärkeslagen.

Ett grovt brott införs

Förslaget att åstadkomma detta genom att införa två nya brott – grovt upphovsrättsbrott och grovt varumärkesbrott – tillstyrks. Den föreslagna straffskalan (fängelse lägst sex månader och högst sex år) framstår som väl avvägd och adekvat i förhållande till andra brott, vilket är angeläget ur ekvivalenssynpunkt.

När det gäller kvalifikationsgrunderna för de grova brotten har Åklagarmyndigheten följande synpunkter och kommentarer.

Att lagstiftaren anger omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt har flera fördelar. Det främjar en enhetlig rättstillämpning och underlättar för rättsväsendets aktörer samtidigt som det ökar förutsebarheten. Förslaget i den delen är således bra och Åklagarmyndigheten har inte några invändningar mot de särskilda kvalifikationsgrunder som föreslås.

Vad utredningen tänker sig ska ligga i de olika kvalifikationsgrunderna berörs något i författningskommentaren. När det gäller ”betydande vinning” anges att ett riktmärke kan vara 25 prisbasbelopp. En vinning som understiger det beloppet bör enligt utredningen normalt inte anses vara betydande. Åklagarmyndigheten saknar en redogörelse för vilka överväganden som ligger bakom den bedömningen och hur utredningen kommit fram till just 25 prisbasbelopp. Som framhålls i det särskilda yttrandet av experten Henrik Rasmusson används uttrycket ”betydande värde” för att kvalificera förmögenhetsbrott – t.ex. bedrägeri och förskingring – som grova. Som riktmärke gäller då fem prisbasbelopp. I viss mån kan Åklagarmyndigheten instämma i att det är olyckligt att uttrycket betydande vinning ges en helt annan innebörd än betydande värde. Kriminaliseringen av förmögenhetsbrotten å ena sidan och upphovsrätts- och varumärkesbrott å andra sidan har emellertid, i vart fall delvis, olika syften och skyddsintressen. Det går enligt Åklagarmyndighetens uppfattning inte heller att direkt jämföra värde och vinning.

Myndigheten ser sammanfattningsvis behov av en närmare analys av hur stor vinning som normalt bör krävas för att kvalificera upphovsrätts- och varumärkesbrott som grova och vilka skillnader som kan vara motiverade i förhållande till förmögenhetsbrotten. Om olika riktmärken ska gälla kan det möjligen finnas skäl att överväga ett annat uttryck än *betydande vinning*.

Brottsbeteckningar

Som utredningen anför är det lämpligt att brotten mot upphovsrättslagen och varumärkeslagen nu får formella brottsbeteckningar. Utredningens förslag till brottsbeteckningar är bra.

Nya förutsättningar för allmänt åtal (avsnitt 5)

Åklagarmyndigheten instämmer i utredningens bedömningar och slutsatser och tillstyrker förslaget till ändrade, och ensade, åtalsprövningsregler.

Förverkande och beslag (avsnitt 6)

Åklagarmyndigheten instämmer i utredningens bedömningar och slutsatser och tillstyrker förslaget till nya beslagsbestämmelser, med följande synpunkter och kommentarer.

Även annan egendom än föremål (t.ex. rätten till domännamn) kan förverkas med stöd av upphovsrättslagen eller varumärkeslagen. Med nu gällande lagstiftning går det emellertid inte att under utredningen säkra sådana straffrättsliga förverkanden genom beslag. Detta är ytterst otillfredsställande och det är också, särskilt mot bakgrund av vad som gäller för motsvarande civilrättsliga åtgärder, svårt att se några skäl för en sådan ordning. Åklagarmyndigheten välkomnar därför förslaget om att införa nya beslagsbestämmelser, som komplement till bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken. Myndigheten tillstyrker också förslaget till lagteknisk lösning men har en synpunkt i den delen.

Av betänkandet framgår att syftet är att reglerna i 27 kap. rättegångsbalken ska vara tillämpliga när det gäller förverkandebeslag enligt upphovsrättslagen respektive varumärkeslagen och att t.ex. proportionalitetsprincipen ska gälla. Detta framstår som självklart. För att det ska vara tydligt bör det enligt Åklagarmyndighetens uppfattning övervägas att göra en hänvisning till rättegångsbalkens regler, på motsvarande sätt som gjorts för exempelvis penningbeslag (13 § tredje stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott).

Obligatorisk domstolsprövning?

På de skäl som lyfts fram i betänkandet anser Åklagarmyndigheten, i likhet med utredningen, att utgångspunkten bör vara att det i första hand är åklagare som fattar beslut om beslag av t.ex. domännamn enligt de nya bestämmelserna.

Konsekvensanalys (avsnitt 8)

Åklagarmyndigheten har inte några invändningar mot de uppskattningar och bedömningar som redovisas i fråga om förslagets konsekvenser för myndigheten. Eventuella kostnadsökningar bedöms rymmas inom Åklagarmyndighetens befintliga anslag.

Detta yttrande har beslutats av tf. riksåklagaren Kerstin Skarp efter föredragning av kammaråklagaren Jenny Ahlner Wetterqvist. I beredningen har också överåklagaren Thomas Häggström deltagit.

Kerstin Skarp

Jenny Ahlner Wetterqvist

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättsavdelningen

Chefssekreteraren Charlotta Myrén, verksledningen